

Datum
2021-10-21
Adress
August Palms Plats 1
Diarienummer
STK-2021-1063

Yttrande

Till
Socialdepartementet

Remiss från Socialdepartementet - VAB för vårdåtgärder i skolan (SOU 2021:41) S2021/05712

Sammanfattning

Kommunstyrelsen ser i huvudsak positivt på förslaget och ser det som betydelsefullt att det blir smidigt och enklare för vårdnadshavare att kunna delta vid möten kring barnets egenvård i skolan. För förskolan, som oftast saknar medicinskt personal för vägledning, som till exempel en skolsköterska, önskas ytterligare utredning.

Yttrande

Kommunstyrelsen är i huvudsak positiv till utredningens förslag om möjlighet för föräldrar att erhålla tillfällig föräldrapenning vid introduktion av barnets behov med hjälp av vård- och behandlingsåtgärder i en verksamhet enligt skollagen.

Det finns däremot en bakomliggande problematik kring utförandet av egenvård i förskolan som behöver utredas och tydliggöras innan förslaget träder i kraft. Förslaget kan riskera att förvärra situationen kring ett säkert utförande av egenvård i förskola. Det är önskvärt att regeringen tillsätter en utredning som rör utförandet av egenvård i förskola, pedagogisk omsorg och resterande delar av utbildningsväsendet i syfte att tydliggöra bestämmelserna kring utförandet av egenvård i dessa verksamheter.

Paralleller kan dras till det som framkommer i den statliga utredningen ”Stärkt rätt till personlig assistans, Ökad rättssäkerhet för barn, fler grundläggande behov och tryggare sjukvårdande insatser”, SOU 2021:37. Utredningen har bland annat kunnat se att det finns stora brister och risker i fråga om egenvård till personer som behöver få hjälp med utförandet av någon som gör detta inom ramen för sin yrkesutövning. Det har funnits brister i patientmedverkan och information i samband med att bedömningar om egenvård görs. Sjukvårdande insatser som är både komplexa och förknippade med risker för liv och hälsa utförs av personliga assistenter under oklara former, det vill säga utan att någon egenvårdsbedömning gjorts, utan att samverkan först har skett med assistenternas arbetsgivare och utan att det finns någon upprättad planering för hur egenvården ska gå till. Det har inte alltid tillhanda-

hållits tillräckligt med instruktioner till de personer som ska hjälpa den enskilde med egenvården, att det ibland saknas tillgång till medicinsk rådgivning, och det saknas struktur när det gäller överföring av information om förändringar. Det finns svårigheter att bedriva ett ändamålsenligt systematiskt kvalitetsarbete när det gäller egenvård, något som utgör en risk inte bara för den enskilde utan även för patientsäkerheten på ett övergripande plan. Utredningen ”Stärkt rätt till personlig assistans, Ökad rättssäkerhet för barn, fler grundläggande behov och tryggare sjukvårdande insatser”, SOU 2021:37 berör verksamhetsområdet personlig assistans, och inte egenvård som utförs av till exempel förskolepersonal i förskola. Kommunstyrelsen anser dock att problematiken som konstateras i utredningen även kan förekomma i förskolan, pedagogisk omsorg och andra delar av utbildningsväsendet. Därav behövs en genomlysning av förutsättningarna för utförandet av egenvård även i dessa verksamheter.

Otydlig reglering kring instruktioner till förskolepersonal

I förhållande till den nu föreslagna ändringen om tillfällig föräldrapenning vid introduktion av barnets behov av hjälp med vård- eller behandlingsåtgärder vill kommunstyrelsen särskilt lyfta problematiken kring den otydliga ansvarsfördelningen vad gäller instruktioner om egenvårdsåtgärder i förskolan. Mycket fokus ligger på föräldrarna och förskolan istället för på hälso- och sjukvårdens ansvar. Verksamheten har haft exempel på situationer där förskolepersonal önskat att medicinskt utbildad personal ska komma och instruera personalen om egenvårdsåtgärder men där sjukvården anser att vårdnadshavarna kan vara de som instruerar. Det försätter både förskolepersonal som åtar sig att utföra egenvårdsuppgifterna, under ett straffrättsligt ansvar, och huvudmannen som måste tillhandahålla egenvården i en svår situation. Detta även mot bakgrund av att det i det i enskilda ärenden kan vara fråga om komplicerade egenvårdsåtgärder såsom givande av medicin vid akuta tillstånd, hantering av syrgas och sondmatning.

Föräldrar kan självklart behöva närvara vid introduktion av ett barns egenvårdsåtgärder. Föräldrarna har insikt och kännedom om barnet som utgör värdefull kunskap för till exempel förskolan vid utförandet av egenvård. Det kan också stärka samarbetet mellan förskolan och föräldrarna. Det som är problematiskt är om föräldrarna ensamma blir de som de facto ska instruera förskolepersonalen om utförandet av egenvårdsåtgärden. Den otydliga ansvarsfördelningen för instruktioner om egenvård utgör en uppenbar risk att viktig information går förlorad på vägen kring den hälso- eller sjukvårdsåtgärd som ska utföras som egenvård i förskolan. Det kan dessutom finnas språkliga barriärer som kan utgöra hinder och ett orimligt stort ansvar riskerar att hamna på föräldrarna. Mottagare av informationen, förskolepersonal, utför dessutom egenvårdsåtgärder under personligt straffrättsligt ansvar, varför det är av högsta vikt att de får tydliga och medicinskt korrekta instruktioner. Slutligen är det ur ett barnperspektiv, dvs. för barnen som mottagare av egenvårdsåtgärden, ytterst viktigt att risker för missförstånd elimineras.

Kommunstyrelsen anser att förslaget riskerar att förskjuta ansvaret än mer mot föräldrarna, på så sätt att de kan förväntas instruera personal om egenvårdsåtgärder i större utsträckning. Det anges i utredningen att så inte är syftet med lagstiftningen men det står också klart att

problematiken redan existerar idag, både inom förskola och skola men också vad avser personlig assistans.

Kommunstyrelsen vill även här lyfta vad som angetts i utredningen om personlig assistans och instruktioner om egenvårdsåtgärder kopplad till hälso- och sjukvårdens ansvar, *Stärkt rätt till personlig assistans, Ökad rättssäkerhet för barn, fler grundläggande behov och tryggare sjukvårdande insatser*. Av denna framgår bland annat att det idag inte finns några bestämmelser som tydligt reglerar vem som har ansvar för att ge instruktion och rådgivning till personer som ska hjälpa någon annan med egenvård, och det utgör ett problem och är en risk för patientsäkerheten. Problemen rörande ansvar för instruktioner och rådgivning tycks främst vara något som uppstår när den som ska hjälpa den enskilde gör detta inom ramen för sin yrkesutövning, det vill säga när det finns en annan verksamhet som är berörd av egenvården.

Socialstyrelsen har vid en kartläggning år 2017 bland annat funnit att hälso- och sjukvårdens arbete med bedömning av och information om egenvård i de flesta fall fungerar bra vid kontakt med patienten och patientens föräldrar, men att bilden är en annan när det gäller information till andra som ska hjälpa patienten med egenvården. Kartläggningen visade att patienten eller föräldrarna i dessa fall ofta får rollen som bärare av information om egenvård. Socialstyrelsen ansåg att hälso- och sjukvårdens ansvar för information vid behov av sjukvårdande insatser exempelvis personliga assistenter vid beslut om egenvårdsinsatser behöver förtydligas. (Stärkt rätt till personlig assistans, Ökad rättssäkerhet för barn, fler grundläggande behov och tryggare sjukvårdande insatser” SOU 2021:37, s. 336-337)

Barn med omfattande omsorgsbehov

Kommunstyrelsen vill även särskilt lyfta situationen för de barn som har de mest omfattande behovet av egenvårdsåtgärder och omsorg. Förskolan är en del av utbildningsväsendet och ska utöver att erbjuda barn en trygg omsorg även stimulera barns utveckling och lärande.

Verksamheten ska utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Förskolan ska vidare främja allsidiga kontakter och social gemenskap och förbereda barnen för fortsatt utbildning. Förskola erbjuds alla barn från och med ett års ålder. Förskolan ska vara öppen för alla barn som ska erbjudas förskola och barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska ges det stöd som deras speciella behov kräver. Ett fåtal barn i förskoleverksamheten har ett så pass omfattande omsorgsbehov på grund av funktionsnedsättning att förskolans uppdrag får anses innefatta ett stort mått av omsorg.

Den problematik som konstaterats i förhållande till utformningen av egenvård och personlig assistans bör analyseras i förhållande till förskolans verksamhet för att säkerställa att samtliga barn som har behov av någon form av egenvårdsåtgärd inte utsätts för risker, samt också för att ge den personal som utför egenvården ges de förutsättningar som krävs för ett säkert utförande.

Ordförande

.....
[Förnamn Efternamn]
.....

[Fyll i titel]

.....
[Förnamn Efternamn]
.....

[Här anger du om det finns reservationer/särskilda yttranden]